

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว มีขั้นตอนการดำเนินงานและผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว

สมมติฐานในการวิจัย

อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพทางสังคม จำนวนบุตรที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว อายุบุตร ระยะเวลาที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว รูปแบบการจัดการศึกษา แรงจูงใจทางสังคมด้านการยอมรับของสังคม แรงจูงใจทางสังคมด้านสิทธิประโยชน์ ตามกฎหมาย การได้รับข้อมูลข่าวสาร และลักษณะของกิจกรรม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหา ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ และด้านการประเมินผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พ่อแม่ที่กำลังจัดการศึกษาโดยครอบครัวและเป็นสมาชิกของสมาคมบ้านเรียนไทย (สบท.) ในระหว่างปีพ.ศ. 2548-2550 จำนวน 61 ครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ในการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามทำการเก็บข้อมูลจากทั้งประชากรโดยไม่มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 61 ครอบครัว และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์โดยสุ่มแบบเจาะจงจำนวน 10 ครอบครัว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม แบ่งเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ 2 ข้อมูลการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ตอนที่ 4 แรงจูงใจทางสังคมในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interviews) เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังสมาคมบ้านเรียนไทย (สบท.) เพื่อขอข้อมูลครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวและเป็นสมาชิกสมาคมบ้านเรียนไทย (สบท.) แล้วทำการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังครอบครัวที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 37 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 61 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์พ่อแม่ผู้ปกครองที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ครอบครัว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS คำนวณหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ด้วยการบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว

1.1 พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวส่วนใหญ่อายุ 35 – 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.5 ระดับการศึกษาของพ่อแม่ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 64.9 ส่วนใหญ่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 37.8 มีรายได้ครอบครัวต่อเดือน มากกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.7 ส่วนใหญ่ไม่มีสถานภาพทางสังคมอื่นๆที่สำคัญ คิดเป็นร้อยละ 81.1

1.2 พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวส่วนใหญ่มีจำนวนบุตรที่กำลังจัดการศึกษาโดยครอบครัว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 64.9 พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวส่วนใหญ่มีบุตรที่กำลังจัดการศึกษาโดยครอบครัวอายุ 7 – 12 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.8 ส่วนใหญ่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวโดยดำเนินการเองภายในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 78.4 โดยพ่อแม่ส่วนใหญ่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมาแล้วเป็นระยะเวลา 1 – 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.9

1.3 พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีแรงจูงใจทางสังคมในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในระดับมาก ($\bar{x} = 4.09$) โดยมีแรงจูงใจทางสังคมด้านการยอมรับของสังคมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.27$) และแรงจูงใจทางสังคมด้านสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายในระดับมาก ($\bar{x} = 3.92$)

1.4 พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.03$) โดยมีความคิดเห็นด้านลักษณะของกิจกรรมและด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง คือมีค่าเฉลี่ย 3.01 และ 3.03 ตามลำดับ

2. ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว

พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.17$) โดยเรียงลำดับการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้านจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ ดังนี้ การมีส่วนร่วมด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหา การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน และการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล โดยด้านที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.58$) สำหรับด้านส่วนร่วมน้อยกว่าด้านอื่นๆ คือ การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.90$)

เมื่อพิจารณาจากระดับการมีส่วนร่วม พบว่า พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวอยู่ในระดับน้อย และน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.4 เท่ากัน และพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวอยู่ในระดับมาก มีเพียงร้อยละ 2.7 เมื่อพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมในแต่ละด้านสามารถสรุปได้ ดังนี้

2.1 พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.58$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ($\bar{x} = 3.05$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและความต้องการของครอบครัวที่จัดการศึกษา เพื่อเสนอให้มีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ($\bar{x} = 2.22$)

เมื่อพิจารณาจากระดับการมีส่วนร่วมด้านสำรวจและเสนอแนะปัญหา พบว่า พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหาอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 32.43 และพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหา อยู่ในระดับมากที่สุด มีเพียงร้อยละ 2.7

2.2 พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบ

โรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ด้านการวางแผน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.02$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มี 3 ข้อ ได้แก่ การมีส่วนร่วมพูดคุย หรือประชุมเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ของกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการค้นหาข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการดำเนินการจัดกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการกำหนดองค์ประกอบของกิจกรรม ($\bar{x} = 2.16$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมพิจารณาจัดสรรงบประมาณที่ใช้ดำเนินการจัดกิจกรรม ($\bar{x} = 1.73$) เมื่อพิจารณาจากระดับการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน พบว่า พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ด้านการวางแผนอยู่ในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.24 และพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก มีเพียงร้อยละ 13.51

2.3 พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบ

โรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ด้านการปฏิบัติ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.20$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมฟังหรือรับความรู้ในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ($\bar{x} = 2.59$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมโดยเป็นวิทยากรผู้ให้ความรู้หรือถ่ายทอดประสบการณ์ ($\bar{x} = 1.84$) เมื่อพิจารณาจากระดับการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติ พบว่า พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ด้านการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.84 และพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ด้านการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด มีเพียงร้อยละ 2.71

2.4 พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบ

โรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ด้านการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.90$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การติดตามผลการดำเนินกิจกรรม ($\bar{x} = 2.68$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมประชุมเสนอความคิดเห็นว่าควรปรับปรุงกิจกรรมส่วนใดบ้าง ($\bar{x} = 1.62$) เมื่อพิจารณาจากระดับการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล พบว่า พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ด้านการประเมินผลอยู่ในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.35 และพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอก

ระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด มีเพียงร้อยละ 2.7

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว

จากการศึกษาปัจจัยทั้งสิ้น 13 ปัจจัย คือ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพครอบครัวต่อเดือน รายได้ สถานภาพทางสังคม จำนวนบุตรที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว อายุบุตรที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว รูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ระยะเวลาที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว แรงจูงใจทางสังคมด้านการยอมรับของสังคม แรงจูงใจทางสังคมด้านสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย การได้รับข้อมูลข่าวสารของกิจกรรม และลักษณะของกิจกรรม สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว มี 3 ปัจจัย ได้แก่ แรงจูงใจทางสังคมด้านการยอมรับของสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสารของกิจกรรม และลักษณะของกิจกรรม โดยแรงจูงใจของสังคมด้านการยอมรับของสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .342 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การได้รับข้อมูลข่าวสารของกิจกรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .444 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ลักษณะของกิจกรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .591 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

อายุ ระดับการศึกษา อาชีพครอบครัวต่อเดือน รายได้ สถานภาพทางสังคม จำนวนบุตรที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว อายุบุตรที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว รูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ระยะเวลาที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว แรงจูงใจทางสังคมด้านสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

สำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

3.2 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของปัจจัย 13 ปัจจัยกับการมีส่วนร่วมด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหาพบว่า มี 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ คือ แรงจูงใจทางสังคมด้านการยอมรับของสังคม แรงจูงใจทางสังคมด้านสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย การได้รับข้อมูลข่าวสารของกิจกรรม และลักษณะของกิจกรรม สำหรับความสัมพันธ์ของปัจจัย 13 ปัจจัยกับการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน พบว่า มี 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ คือ แรงจูงใจทางสังคมด้านการยอมรับของสังคม แรงจูงใจทางสังคมด้านสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย การได้รับข้อมูลข่าวสารของกิจกรรม และลักษณะของกิจกรรม สำหรับความสัมพันธ์ของปัจจัย 13 ปัจจัยกับการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติ พบว่ามี 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ คือ รูปแบบการดำเนินการศึกษาโดยครอบครัว ระยะเวลาที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว การได้รับข้อมูลข่าวสาร และลักษณะของกิจกรรม สำหรับความสัมพันธ์ของปัจจัย 13 ปัจจัยกับการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล พบว่ามี 1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ คือ ลักษณะของกิจกรรม

3.3 จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถทำนายการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณพบว่า ปัจจัยที่ทำนายการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว มีเพียง 1 ปัจจัย คือ ลักษณะของกิจกรรม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .591 ซึ่งสามารถอธิบายการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว ได้ร้อยละ 34.9

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหา

พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวส่วนใหญ่ไม่มีเวลาในการให้ข้อมูลหรือรวบรวมข้อมูลปัญหาในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เมื่อพ่อแม่พบปัญหาในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว จึงแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง หรือปรึกษากันภายในครอบครัวก่อน อีกทั้งพ่อแม่ยังเข้าใจ

สมาคมบ้านเรียนไทยจะต้องเป็นผู้สอบถามหรือสำรวจปัญหา มากกว่าที่จะให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นผู้รายงานปัญหา

ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหา คือ การมีตัวแทนพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในแต่ละพื้นที่เพื่อทำการสำรวจหรือสอบถามความคิดเห็นของพ่อแม่เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน

ยังไม่มีการประชุมสัมพันธหรือส่งเสริมให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวเข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว แต่ในขณะเดียวกันพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวก็ไม่มีเวลาว่างเพียงพอในการเข้าร่วมประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมได้

ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน คือ ควรมีตัวแทนพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในแต่ละพื้นที่เข้าร่วมประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติ

พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวที่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจว่าตนเองมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในฐานะผู้เข้ารับฟังความรู้เท่านั้น จึงทำให้ไม่มีส่วนร่วมในฐานะอื่นๆ อีกทั้งรูปแบบของกิจกรรมที่จัดขึ้นมีรูปแบบที่เป็นทางการ ทำให้ขาดบรรยากาศที่เป็นกันเอง ทำให้พ่อแม่บางส่วนไม่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรม ในขณะที่พ่อแม่บางส่วนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้เนื่องจากความไม่สะดวกในเรื่องเวลา และการเดินทาง

ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติ คือ ควรมีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในแต่ละพื้นที่ โดยปรับรูปแบบให้มีบรรยากาศที่เป็นกันเอง เพื่อให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวได้แสดงความคิดเห็น หรือแลกเปลี่ยนความรู้กันได้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมและมีส่วนร่วมในแต่ละด้านมากขึ้น

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล

การประเมินผลการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ยังไม่เปิดโอกาสให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวได้มีส่วนร่วมในการประเมินผล

ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล คือ ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งควรมีการสอบถามความคิดเห็นของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการประเมินผล

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวโดยรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.17$) โดยด้านที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.58$) สำหรับด้านที่มีส่วนร่วมน้อยกว่าด้านอื่นๆ ตามลำดับ คือ การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.20$) การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.02$) และการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.90$) ซึ่งจากผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ว่า การที่พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีส่วนร่วมด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหามากที่สุด การที่พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีส่วนร่วมด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหามากกว่าด้านอื่นๆ เพราะการมีส่วนร่วมด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่พ่อแม่กำลังเผชิญหน้ามากที่สุด เนื่องจากในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวพ่อแม่จะต้องมีการแก้ปัญหา หรือมีข้อสงสัยที่ต้องการคำแนะนำหรือวิธีในการแก้ไขปัญหาในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว จึงส่งผลให้พ่อแม่มีส่วนร่วมด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหามากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ($\bar{x} = 3.05$) ซึ่งอภิปรายได้ว่า เป็นสิ่งที่ช่วยแก้ปัญหาให้กับพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดย

ครอบครัว หรือพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวได้รับคำแนะนำที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวได้ ซึ่งเป็นประโยชน์ที่พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวได้รับโดยตรง อีกทั้งการขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำเป็นการมีส่วนร่วมด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหาที่ทำให้ได้สะดวกที่สุด เพราะพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวสามารถโทรศัพท์ขอคำปรึกษาที่คลินิกบ้านเรียนซึ่งเป็นบริการหนึ่งของสมาคมบ้านเรียนไทย หรือพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวสามารถเลือกเวลาที่สะดวกเพื่อขอพบหรือพูดคุยกับบุคลากรของสมาคมบ้านเรียนไทยได้ ซึ่งถือว่าเป็นวิธีที่สะดวกและมีความยืดหยุ่น และพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวก็ได้รับประโยชน์และความรู้สำหรับนำไปใช้ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของตนเองได้ ในขณะที่การมีส่วนร่วมด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหาข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและความต้องการของครอบครัวที่จัดการศึกษา เพื่อเสนอให้มีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ($\bar{x} = 2.22$) เป็นการมีส่วนร่วมที่ต้องใช้เวลาเพราะต้องมีการรวบรวมข้อมูลจากพ่อแม่ครอบครัวอื่นๆ จึงอาจทำให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวไม่สามารถมีส่วนร่วมได้เต็มที่ ซึ่งการมีส่วนร่วมด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหาควรให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวได้มีส่วนร่วมทั้งการให้ข้อมูลปัญหาและรวบรวมปัญหา เพื่อให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวได้ทราบถึงปัญหาของส่วนรวมที่เกิดขึ้น และนำไปสู่การแก้ปัญหาโดยรวมอย่างแท้จริง

การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน พบว่า พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ด้านการวางแผนอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.02$) โดยส่วนใหญ่พ่อแม่ที่มีระดับการมีส่วนร่วม ด้านการวางแผนอยู่ในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.24 ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน เป็นการมีส่วนร่วมที่ต้องได้รับความร่วมมือและประสานงานกันในทุกๆ ฝ่าย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มี 3 ข้อ ได้แก่ การมีส่วนร่วมพูดคุย หรือประชุมเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ของกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการค้นหาข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการดำเนินการจัดกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการกำหนดองค์ประกอบของกิจกรรม ($\bar{x} = 2.16$) ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมที่พ่อแม่ได้แสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะได้อย่างอิสระ แต่ในขณะที่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมพิจารณาจัดสรรงบประมาณที่ใช้ดำเนินการจัดกิจกรรม ($\bar{x} = 1.73$) เป็นการมีส่วนร่วมที่พ่อแม่ไม่สามารถมีส่วนร่วมได้เต็มที่เนื่องจากงบประมาณที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นงบประมาณที่ได้มาจากภาครัฐ ในการจัดสรรงบประมาณจึงต้องขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของหน่วยงานภาครัฐ ทำให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดย

ครอบครัวไม่สามารถมีส่วนร่วมในข้อนี้ได้มากนัก ซึ่งสอดคล้องกับที่ นีรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) ได้กล่าวไว้ว่า ประชาชนจะต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม ซึ่งการแสดงความคิดเห็นในการประชุม พิจารณาความเป็นไปได้ของกิจกรรม หรือการค้นหาข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนกิจกรรม เป็นการมีส่วนร่วมที่พ่อแม่สามารถทำได้อิสระกว่าการกำหนดงบประมาณ

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ด้านการปฏิบัติ พบว่า พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.20$) โดยพ่อแม่ส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ด้านการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.84 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมฟังหรือรับความรู้ในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ($\bar{x} = 2.59$) ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมในฐานะผู้เข้ารับฟังความรู้เป็นการมีส่วนร่วมที่พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวเลือกที่จะเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ ถ้ากิจกรรมนั้นเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว และพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวสามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้กับพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวอีกด้วย ดังที่ ทองไพเราะ สถาวรินทุ (2543) ทำการวิจัยพบว่า พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว หากความรู้เพิ่มเติมโดยเข้าร่วมประชุม สัมมนา สำหรับการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมโดยเป็นวิทยากรผู้ให้ความรู้หรือถ่ายทอดประสบการณ์ ($\bar{x} = 1.84$) ทั้งนี้เพราะพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวอาจจะคิดว่าตนเองไม่มีความถนัด หรือยังไม่มีประสบการณ์มากพอที่จะเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ได้ แต่ทั้งนี้เมื่อพิจารณาคุณลักษณะของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ ตามแนวคิด Andragogy ของ Knowles (อ้างถึงใน อังคินันท์ อินทรกำแหง, 2545) ที่กล่าวว่าผู้ใหญ่จะสะสมประสบการณ์ความรู้ สามารถแลกเปลี่ยนความคิด และประสบการณ์กับผู้อื่น ขยายโลกทัศน์ จึงเป็นแหล่งวิทยากรสำคัญในการเรียนรู้ เช่นเดียวกับพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวซึ่งมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน และมีความหลากหลาย ซึ่งถือเป็นแหล่งวิทยากรความรู้ที่ดีเช่นกัน ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวได้มีส่วนร่วมในฐานะวิทยากรผู้ให้ความรู้หรือถ่ายทอดประสบการณ์ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเพิ่มมากขึ้น

การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล พบว่า พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ด้านการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.90$) โดยพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวส่วนใหญ่มี

ระดับการมีส่วนร่วม ด้านการประเมินผลอยู่ในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.35 นอกจากนี้ จากผลการวิจัยยังพบว่าการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การติดตามผลการดำเนินงานกิจกรรม ($\bar{x} = 2.68$) ทั้งนี้สามารถอภิปรายได้ว่า พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวที่ไม่สามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในด้านอื่นๆได้ เนื่องมาจากความไม่สะดวกในเรื่องของเวลา และการเดินทาง จึงมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานจากข่าวสารที่ทางสมาคมบ้านเรียนไทยเป็นผู้ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ ซึ่งเป็นวิธีการที่สะดวก อีกทั้งพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวก็สามารถได้รับความรู้และประโยชน์จากการติดตามผลการดำเนินงานนั้นได้โดยตรง

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว

ความสัมพันธ์ของปัจจัยกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว มี 3 ปัจจัย ได้แก่ แรงจูงใจทางสังคมด้านการยอมรับของสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสารของกิจกรรม และลักษณะของกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

อายุ ระดับการศึกษา อาชีพครอบครัวต่อเดือน รายได้ สถานภาพทางสังคม จำนวนบุตรที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว อายุบุตรที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว รูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ระยะเวลาที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว แรงจูงใจทางสังคมด้านสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถทำนายการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ พบว่า ปัจจัยที่สามารถทำนายการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว มีเพียง 1 ปัจจัย คือ ลักษณะของกิจกรรม ซึ่งสามารถอธิบายการมีส่วนร่วม

ร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว ด้ร้อยละ 34.9

1.1 แรงจูงใจทางสังคมด้านการยอมรับของสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวที่มีระดับแรงจูงใจทางสังคมด้านการยอมรับของสังคมมากจะยิ่งมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมาก เป็นเพราะว่าพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวต้องการการยอมรับของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow) ที่กล่าวว่าความต้องการการยอมรับในสังคมมีผลต่อการกระทำกิจกรรมทางสังคม (อรุณ รักรธรรม, 2527) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การต้องการให้สังคมเข้าใจการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในทางที่ถูกต้อง ($\bar{x} = 4.46$) ทั้งนี้เนื่องจากสังคมยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือหรือการสนับสนุนในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว จึงทำให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เพราะจะได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและชี้แจงสิ่งที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเพื่อทำให้สังคมได้เข้าใจการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากยิ่งขึ้น

1.2 การได้รับข้อมูลข่าวสารของกิจกรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าพ่อแม่ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารของกิจกรรมมากจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมาก ซึ่งการได้รับข้อมูลข่าวสารของกิจกรรมจะช่วยให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวได้ทราบความเคลื่อนไหวและความเป็นไปของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และเมื่อได้ทราบข่าวสารของกิจกรรมซึ่งทำให้พ่อแม่ได้ข้อมูลในการจัดการศึกษามากขึ้นพ่อแม่ที่ต้องการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจึงมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับที่บอยเออร์ (Boyle) (อ้างถึงใน อุ่นตา นพคุณ, 2546) ได้กล่าวถึงประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์โปรแกรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า การประชาสัมพันธ์ที่ดีช่วยให้ข้อมูลถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด เมื่อมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลกิจกรรมไปยังพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวอย่างทั่วถึงและชัดเจน ก็จะส่งผลให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

1.3 ลักษณะของกิจกรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษา นอกกระบวนโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า ระดับความคิดเห็นของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวที่มีต่อลักษณะของ กิจกรรมการศึกษานอกกระบวนโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากขึ้น จะทำให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ถนัด ม่วงมณี (2526) ที่ ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในงานการศึกษานอกโรงเรียนในท้องที่อำเภอ ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สตรีที่มีความพึงพอใจในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงาน การศึกษานอกโรงเรียนจะมีส่วนร่วมในงานการศึกษานอกโรงเรียนมากกว่า และวราภรณ์ อยู่ วัฒนา (2544) พบว่า กิจกรรมที่เข้าร่วมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการจัด กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งกิจกรรมการศึกษานอกกระบวนโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษา โดยครอบครัวที่จัดขึ้นในแต่ละครั้งก็มีรายละเอียดและองค์ประกอบที่แตกต่างกัน ทั้งในเรื่องของ สถานที่ เนื้อหา วิทยากร รูปแบบของกิจกรรม เป็นต้น ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด ได้แก่ กิจกรรมการศึกษานอกกระบวนโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจัดใน สถานที่ที่มีความปลอดภัย ($\bar{x} = 3.49$) ซึ่งการที่พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความ คิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่ที่จัดกิจกรรมการศึกษานอกกระบวนโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดย ครอบครัวยิ่งมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวคำนึงถึงเรื่องความ ปลอดภัยของสถานที่จัดกิจกรรมเพราะพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวตระหนักในบทบาท หน้าที่ในการจัดการศึกษาให้กับบุตรหลาน จึงคำนึงถึงความปลอดภัยของตนเองเพื่อการปฏิบัติ หน้าที่อันสำคัญนี้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow) ที่กล่าวว่า มนุษย์ มีความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต และสอดคล้องกับแนวคิดของ Seager (อ้างถึงใน ณัฐลักษณ์ ศรีมีชัย, 2547) ที่กล่าวถึงความปลอดภัยของสถานที่จัดกิจกรรม ซึ่งเมื่อพิจารณา กิจกรรมการศึกษานอกกระบวนโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว พบว่าส่วนใหญ่จัดขึ้น ในสถานที่ที่มีความปลอดภัยอย่างแท้จริง เช่น ห้องประชุมของโรงแรม ห้องประชุมของหน่วยงาน ภาครัฐ เป็นต้น ซึ่งตอบสนองความต้องการของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวด้านความ ปลอดภัยได้ พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวจึงมีความคิดเห็นต่อลักษณะกิจกรรมข้อนี้ใน ระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ กิจกรรมการศึกษานอกกระบวนโรงเรียนสำหรับการจัด การศึกษาโดยครอบครัวให้ความรู้เพื่อนำไปใช้ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของท่านได้ทันที ($\bar{x} = 2.73$) แสดงให้เห็นว่าพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวต้องการนำความรู้ที่ได้จากการเข้า ร่วมกิจกรรมไปใช้ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวทันที แต่เนื่องจากกิจกรรมการศึกษานอก กระบวนโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่จัดขึ้นส่วนใหญ่ให้ความรู้และความเข้าใจ

เกี่ยวกับกฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติระหว่างครอบครัวและภาครัฐ ซึ่งในขณะนั้นกฎระเบียบนโยบายต่างๆเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวยังมีความไม่ชัดเจน จึงทำให้หน่วยงานภาครัฐและครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวยังมีความเข้าใจที่ไม่สอดคล้องกัน เพราะต้องอาศัยเวลาและการทำความเข้าใจ รวมถึงนโยบายที่ต้องมีความชัดเจนมากกว่านี้ ความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมจึงไม่สามารถนำไปใช้ได้ทันที ซึ่งไม่ตรงกับความคาดหวังของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว พ่อแม่จึงมีความคิดเห็นต่อลักษณะกิจกรรมในข้อนี้ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) ของ Knowles ที่กล่าวว่า ผู้ใหญ่มีแนวโน้มต่อการเรียนรู้เพื่อนำความรู้ไปใช้ทันทีโดยเร็ว ดังนั้นเพื่อให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นควรพิจารณารายละเอียดของกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว

1.4 อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ครอบครัวต่อเดือน สถานภาพทางสังคม จำนวนบุตรที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว อายุบุตรที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว รูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ระยะเวลาที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว แรงจูงใจทางสังคม ด้านสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวอย่างไร ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวจะมีอายุอยู่ในช่วงใด ระดับการศึกษาระดับใด อาชีพใดๆ รายได้ครอบครัวต่อเดือนมากน้อยเพียงใด มีสถานภาพทางสังคมหรือไม่ จำนวนบุตรที่จัดการศึกษา อายุบุตรที่จัดการศึกษา รูปแบบการจัดการศึกษา ระยะเวลาที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว จะเป็นอย่างไร มีระดับแรงจูงใจทางสังคมด้านนโยบายของรัฐมากหรือน้อย จะไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว เพราะพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความคิด ความเชื่อที่เฉพาะตัวของตนเอง ดังที่ สุนันทา ธนฤกษ์ชัย (2544) พบว่า พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวพัฒนาหลักสูตรและเนื้อหาสาระยืดหยุ่นตามความต้องการและความสนใจของลูก และจันทร์กฤษณา ผลวิวัฒน์ (2547) พบว่า แนวคิดที่เป็นปัจจัยหลักในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว คือ ความแตกต่างในตัวบุคคล ซึ่งแนวคิดเหล่านี้ทำให้พ่อแม่ที่ถึงแม้จะมีคุณสมบัติอื่นๆที่คล้ายกัน แต่ก็อาจจะไม่ได้มีแนวคิดที่เหมือนกัน เพราะพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความคิด และความเชื่อที่เป็นของตนเอง จึงทำให้ปัจจัยต่างๆที่กล่าวมาข้างต้นไม่

ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว

จากความคิดเห็นของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว สรุปได้ 3 ประเด็น ดังนี้ ความไม่สะดวกในเรื่องเวลา ความไม่สะดวกในด้านการเดินทาง และความไม่เข้าใจในสิทธิและประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

จากความไม่สะดวกในเรื่องของเวลา อันเนื่องมาจากพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวต้องทำหน้าที่ดูแลจัดการศึกษาให้กับลูก และยังมีภาระหน้าที่อื่นๆที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งส่งผลให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีเวลาที่จำกัด ทำให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวไม่สามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวได้ ซึ่งสอดคล้องกับ วราภรณ์ อยู่วัฒนา (2544) ที่กล่าวว่า ภารกิจส่วนตัวเป็นปัญหาและอุปสรรคอย่างหนึ่งในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

นอกจากนี้ความไม่สะดวกในด้านการเดินทางเนื่องจากพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวบางส่วนมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด แต่กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวส่วนใหญ่จัดขึ้นที่กรุงเทพฯ ดังนั้นพ่อแม่ที่อยู่ต่างจังหวัดจึงต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อมาเข้าร่วมในกิจกรรม ทำให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวไม่สามารถมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติได้

ความไม่เข้าใจในสิทธิและประโยชน์ของการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นสิ่งที่พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวเข้าใจว่าตนเองมีส่วนร่วมในฐานะผู้เข้ารับฟังความรู้เท่านั้น โดยเข้าใจว่าการมีส่วนร่วมด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหา ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ และด้านการประเมินผล เป็นหน้าที่ของบุคลากรของสมาคมบ้านเรียนไทย โดยสมาคมบ้านเรียนไทยต้องเป็นผู้ดำเนินงานขอความคิดเห็นหรือขอการสนับสนุนจากพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวเอง มากกว่าที่พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวจะเป็นฝ่ายเสนอการให้ความร่วมมือ อีกทั้งพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวยังไม่เข้าใจถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบ

ระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวว่าเป็นสิ่งที่ช่วยให้การจัดกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวบรรลุวัตถุประสงค์ของทุกๆ ฝ่าย และสอดคล้องกับความต้องการของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว อีกทั้งยังเป็นกลไก หนึ่งในการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคม

พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวได้เสนอแนะแนวทางในการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ว่า ควรมีการกระจายการจัด กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวไปยังพื้นที่ต่างๆ และ ให้มีตัวแทนพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวเพื่อประสานงานกับพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดย ครอบครัวในพื้นที่ เพื่อให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในทุกๆ ด้านมากขึ้น ซึ่งจากข้อเสนอแนะเหล่านี้สอดคล้องกับพัฒนาการของการศึกษาโดยครอบครัว และ พัฒนาการขององค์กรเครือข่ายการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่กำลังมีการพัฒนาขึ้นตามลำดับ โดยในขณะนี้ได้มีการประสานความร่วมมือในลักษณะภาคีบ้านเรียน ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่าง ครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว องค์กรเครือข่ายการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (สมาคม บ้านเรียนไทย) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) และเมื่อพิจารณาเทียบกับประเทศ สหรัฐอเมริกาที่มีการขยายตัวขององค์กรเครือข่ายการจัดการศึกษาโดยครอบครัวระดับชาติไปสู่ ระดับท้องถิ่น ทำให้มีการกระจายการประสานงาน การให้คำปรึกษา รวมถึงการจัดกิจกรรม ต่างๆ ไปสู่ครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในแต่ละพื้นที่ได้ ทำให้เป็นที่น่าสังเกตว่า ข้อเสนอแนะของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวที่เสนอให้มีการจัดกิจกรรมการศึกษานอก ระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวกระจายไปในแต่ละพื้นที่จะเป็นแนวคิดหนึ่งที่ สนับสนุนการขยายตัวขององค์กรเครือข่ายการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดย ครอบครัวของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว ในด้านการสำรวจและเสนอแนะปัญหาอยู่ใน ระดับมากกว่าด้านอื่นๆ แต่ก็อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ส่วนการมีส่วนร่วมในด้านอื่นๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผน การมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในด้านการ ประเมินและติดตามผล อยู่ในระดับน้อย จึงควรมีการส่งเสริมให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดย ครอบครัวมีส่วนร่วมในทุกๆ ด้านมากขึ้น โดยควรมีการชี้แจงให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ในทุกๆด้านให้แก่ บุคลากรของสมาคมบ้านเรียนไทย และพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว เพื่อให้มีความเข้าใจที่สอดคล้องกันทั้ง 2 ฝ่าย และช่วยให้การประสานงานให้เกิดการมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น เช่น จัดประชุมบุคลากรของสมาคมบ้านเรียนไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้เน้นความสำคัญของการให้ พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมมากขึ้น มีการประชาสัมพันธ์ ทางวารสารของสมาคมบ้านเรียนไทยให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวได้ทราบถึงประโยชน์ ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

2. เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องของเวลาของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว สมาคม บ้านเรียนไทยควรหารูปแบบหรือวิธีการที่สะดวกและไม่สิ้นเปลืองเวลาในการมีส่วนร่วมในด้าน ต่างๆ เช่น การโทรศัพท์เพื่อพูดคุยกับพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวเกี่ยวกับข้อมูลต่างๆที่จะ นำไปใช้ในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว การมี ตัวแทนพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในแต่ละพื้นที่ไปพบปะพูดคุยกับพ่อแม่ที่จัดการศึกษา โดยครอบครัวในพื้นที่ การมีส่วนร่วมในแต่ละด้านควรจัดขึ้นในแต่ละพื้นที่เพื่อให้พ่อแม่ที่อยู่ใน พื้นที่นั้นๆได้มีส่วนร่วมได้สะดวก หรือการให้ตัวแทนพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในแต่ละ พื้นที่เข้าร่วมประชุม เป็นต้น นอกจากนี้สมาคมบ้านเรียนไทย ควรมีการเลือกหรือกำหนดตัวแทน พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในแต่ละพื้นที่ เพื่อช่วยประสานงานระหว่างพ่อแม่ที่จัด การศึกษาโดยครอบครัวกับสมาคมบ้านเรียนไทยในการจัดกิจกรรมใดๆขององค์กรเครือข่าย

3. ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ควรมีการพิจารณารายละเอียดของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว คือ ลักษณะของกิจกรรม เช่นสถานที่จัดกิจกรรม เนื้อหาของกิจกรรม การเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ เป็นต้น โดยนำข้อมูลที่ได้จากพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมาพิจารณาเพื่อกำหนดรายละเอียดของ กิจกรรม ซึ่งจะทำให้กิจกรรมที่จัดขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดย ครอบครัว นอกจากนี้ถ้ากิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นการจัดในแต่ละพื้นที่นอกจากจะเป็นการจัดกิจกรรมที่ สอดคล้องกับความต้องการของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในพื้นที่นั้นๆแล้ว ยังทำให้พ่อ แม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในทุกๆด้านเพิ่มขึ้น เช่น การมีส่วนร่วม ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆในพื้นที่ การมีส่วนร่วมในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การเป็นวิทยากร การมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมในครั้งต่อไป เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆที่อาจจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว
2. ควรมีการเก็บข้อมูลวิจัยในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดและชัดเจนยิ่งขึ้น
3. ควรมีการศึกษาเพื่อนำเสนอรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่ทำให้พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีส่วนร่วมมากที่สุด